

Zaprezentowany model przedstawia cztery pawilony połączone od strony północnej przełączką na pierwszym piętrze, a od strony południowej – niższą halą maszyn. Krzyżanowski architekturę budynków laboratoryjnych uprościł do maksimum, skupiając się na ich funkcjonalności. Hala, która stanowi elewację kompleksu od ulicy Reymonta, do dziś wzbudza uznanie ze względu na interesujący rytm gęstego pilastrowania i oszczędny detal architektoniczny. Model wygląda inaczej niż hala, którą możemy oglądać obecnie – otwory okienne rozmieszczone są w dwóch rzędach, w odstępach, podobnie jak w pawilonach.

Zarys rozbudowy

Akademii Górniczo-Hutniczej

z 1949 r.

Kolejny plan rozbudowy Akademii (z 15 stycznia 1949 r.) został przedstawiony przez Wacława Krzyżanowskiego na dwóch planszach jako „Zarys rozbudowy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie”. Bardzo różni się on od szkicu sprzed roku. Przede wszystkim architekt uwzględnił projekt domów studenckich z budynkiem socjalnym autorstwa Olszakowskiego i Solawy (stosowną informację o tym zawarł na planszy). Utrzymana została zasada wydzielenia części mieszkalnej po zachodniej stronie terenu oraz oś urbanistyczna organizująca przestrzeń części naukowo-dydaktycznej uczelni. Biegająca środkiem ulica przybrała formę szerokiego wnętrza urbanistycznego, które okalał łącznik prowadzony na wysokości

pierwszego piętra. Na teren Akademii można było wejść przez bramę od strony alei Mickiewicza. Na zachodnim zamknięciu osi Krzyżanowski zaprojektował portyk z prześwitem oddzielający część mieszkalną. Po stronie północnej zostały ustawione kolejne pawilony laboratoryjne. Były to budynki powtarzalne, podobne do tych, które już budowano wzdłuż ulicy Reymonta. Ich długość zwiększa się wraz z oddalaniem się od alei Mickiewicza, a hale maszyn od strony Czarnowiejskiej tworzą atrakcyjne wizualnie uskoki. Pojawiła się nowa wytyczna planistyczna – zamknięcie Czarnowiejskiej na wysokości ulicy Szymanowskiego i szeroki skwer na północ od gmachu głównego. W ten sposób Krzyżanowski przedłużał park Krakowski i tworzył wzdłuż alei sekwencję reprezentacyjnych obiektów w otoczeniu zieleni. Projektując połączone ze sobą wnętrza urbanistyczne pomiędzy pawilonami uczelni, nawiązywał do koncepcji zakładającej powstanie zielonego przejścia przez tereny Akademii z parku Krakowskiego do parku Jordana.

Rysunek aksonometryczny wyjaśnia zasadę kształtowania zabudowy. Na pierwszym planie widoczny jest budynek narożny z dominantą w postaci wieżowca na zamknięciu perspektywicznym ulicy Czarnowiejskiej. Sumiennie wrysowany został projekt części socjalnej i domów studentów autorstwa Olszakowskiego i Solawy. Wacław Krzyżanowski zmodyfikował swój plan z 1948 r. i zrezygnował z kompozycji opartej na symetrycznych blokach, budynkach i elewacjach na rzecz powtarzalnych budynków stojących w otoczeniu zieleni i równoległe do gmachu głównego. Jedynie w części północnej obszaru mieszkalnego przewidział zabudowę w układzie pierzejowym. Uwagę przyciąga także pięciokątny obiekt w narożniku strefy mieszkalnej od strony ulicy Czarnowiejskiej – dom towarowy. Szczególnie atrakcyjnie zapowiadało się zestawienie gmachu głównego z projektowanym budynkiem narożnym z wieżowcem. Gdyby powstał, byłby rozpoznawalny w skali całego miasta.

Realizacja projektu rozpoczęła się od zapoczątkowanej jednocześnie budowy pawilonów laboratoryjnych oznaczonych dzisiaj jako A-1 i A-2 oraz domów studenckich.

Fig. II.5. Plan rozwoju AGH (Wacław Krzyżanowski, 1949 r.)

- 1 gmach obecnny A. G.
- 2 gmach główny.
- 3 zakłady naukowe.
- 4 hale maszyn.
- 5 turbinownia
- 6 kotłownia
- 7 skład paliwa
- 8 pływalnia
- 9 domy studentów
- 10 jedność dożebudowy
- 11 domy profesorów
- 12 domy asystentów
- 13 domy pracowników
- 14 dom towarowy.
- 15 boiska sportowe.

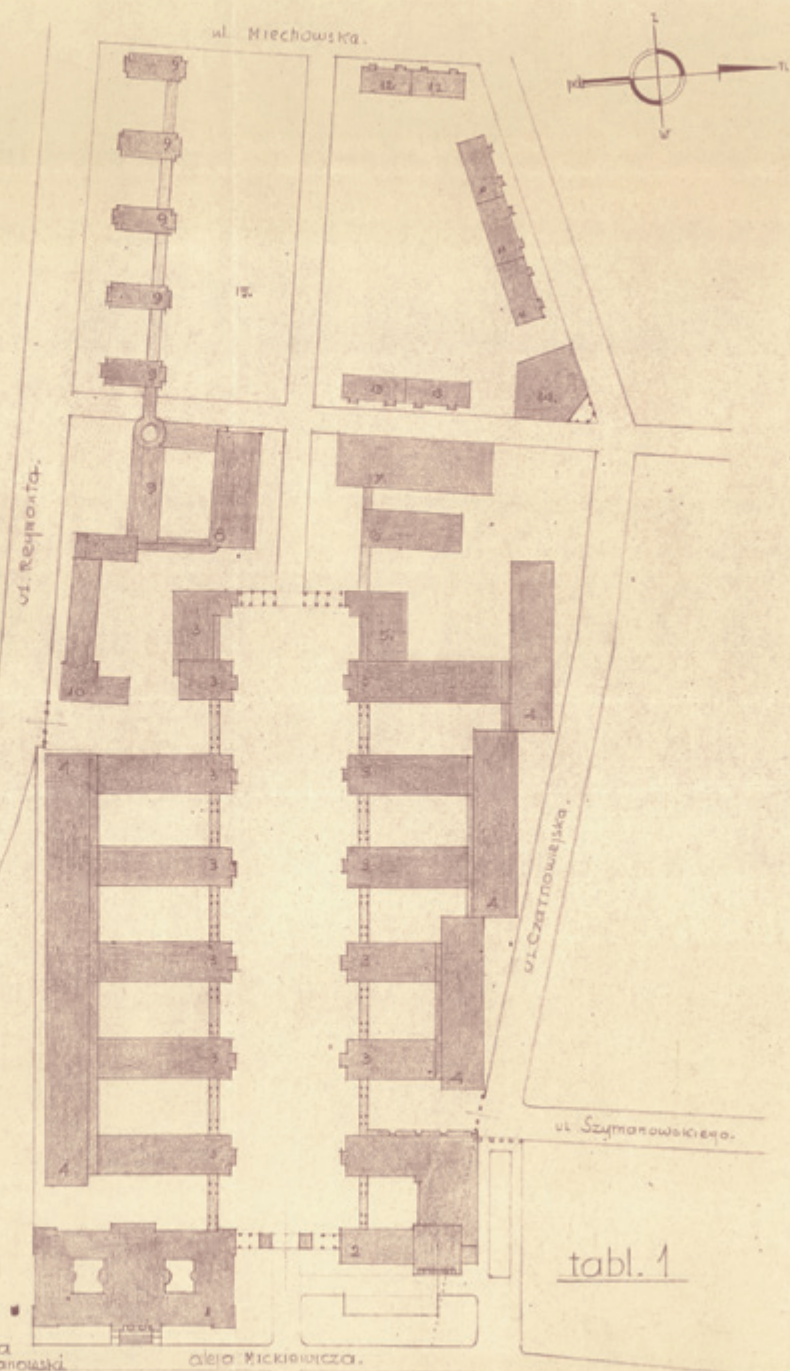
budynki obecnny 105000 = zł
 ogólna rozbudowa 920000 = zł
 Razem 1025000 = zł
 art. 1048, 1049, 1050 = zł
 budowal 100000 = zł

zarys rozbudowy
 akademii górniczo-
 hutniczej w Krakowie
 1:2000.

przy współudziale prof. dr. Andrzeja
 Boleskiego opracował W. Krzyżanowski

domy studentów wg projektu
 Z. Olszowskiego z. Solawy, 819

45-1-1949

tabl. 1

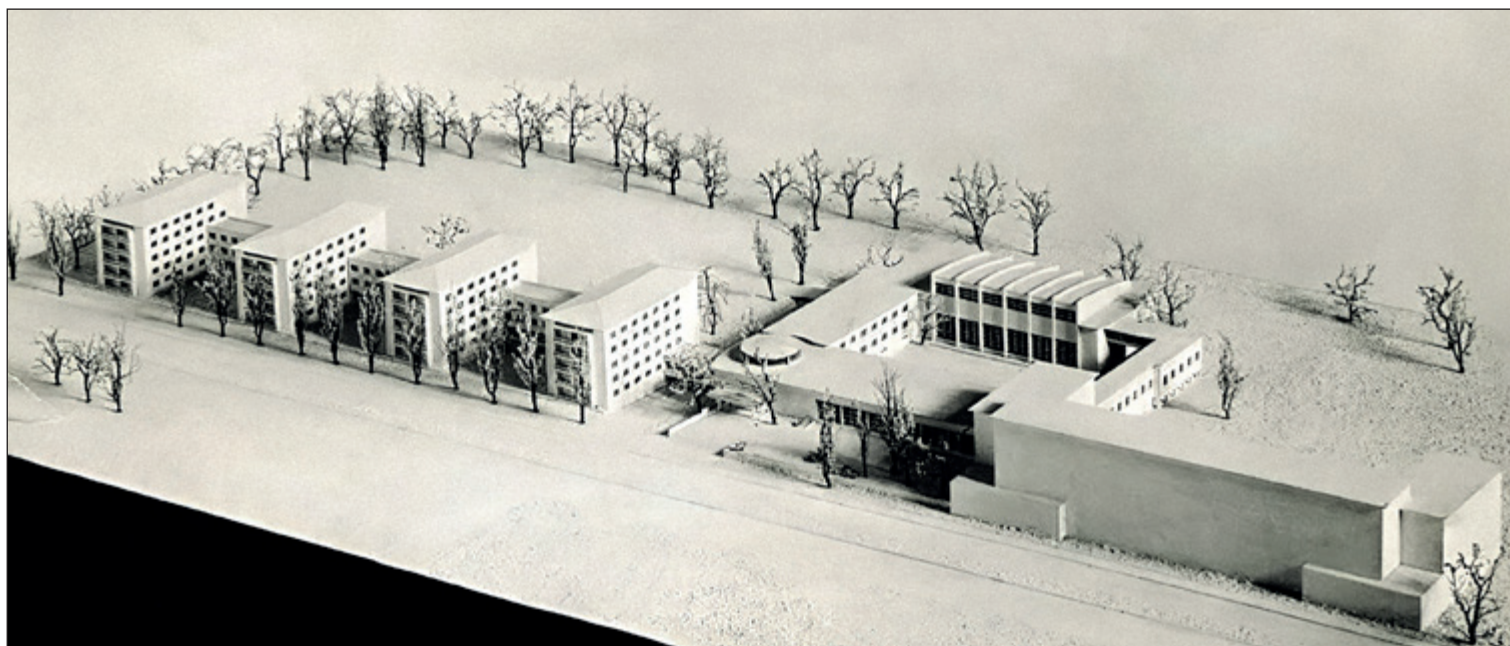

Fig. II.9. Projekt zespołu domów studenckich z budynkami socjalnymi dla AGH – model (Zbigniew Olszakowski, Zbigniew Solawa, 1949 r.)

Niezwykle istotnym elementem kompozycji miał być westybul o charakterystycznym rzucie, z łukowymi ścianami, z którego można było się dostać do domów studenckich, korytarza prowadzącego do zespołu sportowego, sali klubowej i jadalni. Drugi hol projektowany był w strefie wejścia od strony domu studentek UJ. Stąd także można było przejść do części sportowej, w której na parterze znajdował się basen z czterema torami do pływania, a na piętrze sala sportowa.

Zbigniew Olszakowski i Zbigniew Solawa zaprojektowali modernistyczne założenie zespołu obiektów, jakiego w tamtym czasie nie było jeszcze w Krakowie. Budynek socjalny otrzymał bardzo oszczędną, awangardową formę z prostych,

prostopadłościennych brył. Na uwagę zasługuje ośmioboczny świetlik westybulu, którego kształt będzie powtarzany w projektach krakowskich obiektów z czasów socrealizmu, takich jak zespół sportowy „Włókniarz” (Jan Krug, 1950 r.) i Teatr Ludowy w Nowej Hucie (Janusz Ingarden, Marta Ingarden z zespołem, ok. 1952 r.). Zapewne pod wpływem doświadczeń z awanturą związaną ze stropodachem nad pawilonami A-1 i A-2 zrezygnowano z attyki i zastosowano tradycyjną konstrukcję dachu wielopłociowego z rynnymi nadgzymsowymi i wentylowaną przestrzenią strychową nad ostatnim stropem. Budynek socjalny w tej wersji nigdy nie powstał, chociaż projekt został przesłany do Urzędu Wojewódzkiego¹⁹.

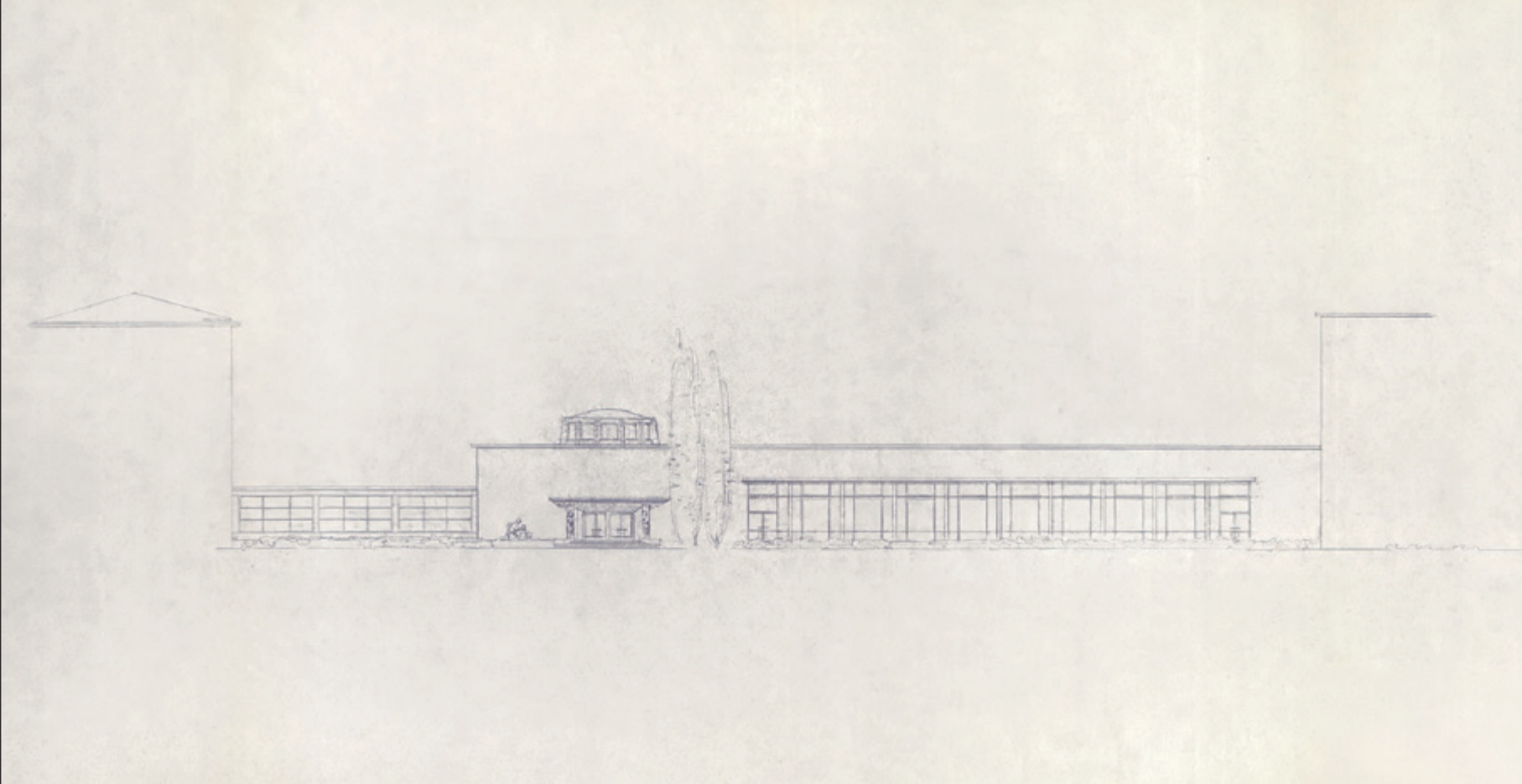

Fig. II.10. Projekt domu studentów AGH z pływalnią – elewacja frontowa (prawdopodobnie Zbigniew Olszakowski, Zbigniew Solawa)

Międzyresortowy Instytut Fizyki Jądrowej i reaktor jądrowy (D-10, D-11)

Najbardziej spektakularnym wyzwaniem dla projektantów w latach 60. było przygotowanie dokumentacji dla budynku reaktora jądrowego. Na terenie AGH miał zostać wybudowany pierwszy w Polsce, unikatowy w skali świata reaktor do celów naukowych i dydaktycznych, znany jako reaktor UR-100. Jego prototyp powstał w Instytucie Badań Jądrowych w Świerku¹⁰. Jedyne egzemplarz przydzielono AGH i należało wybudować dla niego siedzibę. W 1968 r. w warszawskim Biurze Studiów i Projektów Techniki Jądrowej PROATOM Janusz Kończkowski opracował projekt wstępny. Jak wynika z załączonego opisu, miał on być „częścią składową projektowanego przez Pracownię Projektową przy katedrze Budownictwa Ogólnego P.K. obiektu przeznaczonego dla Zespołu Fizyki Jądrowej AGH”¹¹. Na rysunku sytuacyjnym zamieszczono również informację: „projektowany obiekt dowiązано do obiektów projektowanych przez prac. projektową przy Kat. Bud. Ogólnego P.K.”, a także uwidoczniono założenie urbanistyczne, które opracowali Eryk Moj i Jan Gottwald. Autorzy ci ingerowali znacznie w zastany układ komunikacyjny, planowali przesunięcie ulicy Miechowskiej i powstanie ronda na skrzyżowaniu Czarnowiejskiej, Miechowskiej i Kijowskiej. Zakładano rozebranie wszystkich budynków przy ulicy Miechowskiej i Kawiory. Na planie sytuacyjnym widoczne są budowane wówczas zespół Wydziału Odlewnictwa, pas zieleni w kontynuacji pasaży Miasteczka Studenckiego, nowo projektowane obiekty przy ulicy Kawiory i Czarnowiejskiej oraz punktowce w rejonie Kijowskiej. Zespół budynków, który był tematem projektu, składał się z Instytutu Badań Jądrowych oraz Instytutu Fizyki i Techniki Jądrowej z halą reaktora. Obiekty miały zająć szeroki pas terenu po

zachodniej stronie Miechowskiej. Projektując układ budynków w taki sposób, Eryk Moj rezygnował z idei pasaży łączącego kampus przy alei Mickiewicza z Miasteczkiem Studenckim.

W pierwszej kolejności przystąpiono do przygotowania projektu realizacyjnego budynku Instytutu Badań Jądrowych, który dziś znany jest jako D-11. Dokumentacja została opracowana w 1969 r. przez zespół w składzie Eryk Moj, Andrzej Kłosak, K. Młodzianko i Danuta Przysłowska. Projektowany obiekt to budynek trzytraktowy o żelbetowej konstrukcji ramowej z przewieszeniem, ze stropami żelbetowymi prefabrykowanymi z płyt żerańskich, ścianami zewnętrznymi lekkimi o konstrukcji stalowej opartymi na przewieszeniu stropu parteru oraz drewnianymi oknami o nietypowej budowie, które określono jako „obrotowe”. To bardzo racjonalny konstrukcyjnie projekt, minimalistyczny w swoim wyrazie architektonicznym. W 1970 r. zespół w składzie Eryk Moj, A. Turczyński, Bolesław Klimek, J. Kulczycka i A. Betley przygotował rysunek ściany osłonowej z indywidualnie projektowanymi detalami, a w 1971 r. Piotr Mysłakowski opracował projekt mebli.

W latach 1973–1975 trwały prace w ramach kolejnych faz projektowania hali reaktora. W warszawskim Biurze Studiów i Projektów Energetycznych Energoprojekt opracowano założenia techniczno-ekonomiczne, a projekt techniczny budynku w 1974 r. wykonali Eryk Moj i Antoni Kowal w Instytucie Technologii i Organizacji Budownictwa Politechniki Krakowskiej. W marcu 1975 r. obiekt uzyskał pozwolenie na budowę, jednak ostatecznie nie został skierowany do realizacji. Zachowało się sprawozdanie profesora Jerzego Niewodniczańskiego, ówczesnego dyrektora Instytutu, z posiedzenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Ochrony Środowiska, które odbyło się 3 listopada 1988 r. Decyzja jego uczestników ostatecznie przesądziła o niedopuszczeniu do powstania reaktora na terenie kampusu AGH: „Wynikiem prawie 2-godzinnej dyskusji było [...] niemożliwe do zbitcia emocjonalne negatywne nastawienie do tej lokalizacji reprezentowane m.in. przez niektórych obecnych [...]”¹². Na tej naradzie upadła idea budowy uniwersyteckiego reaktora jądrowego w Krakowie.

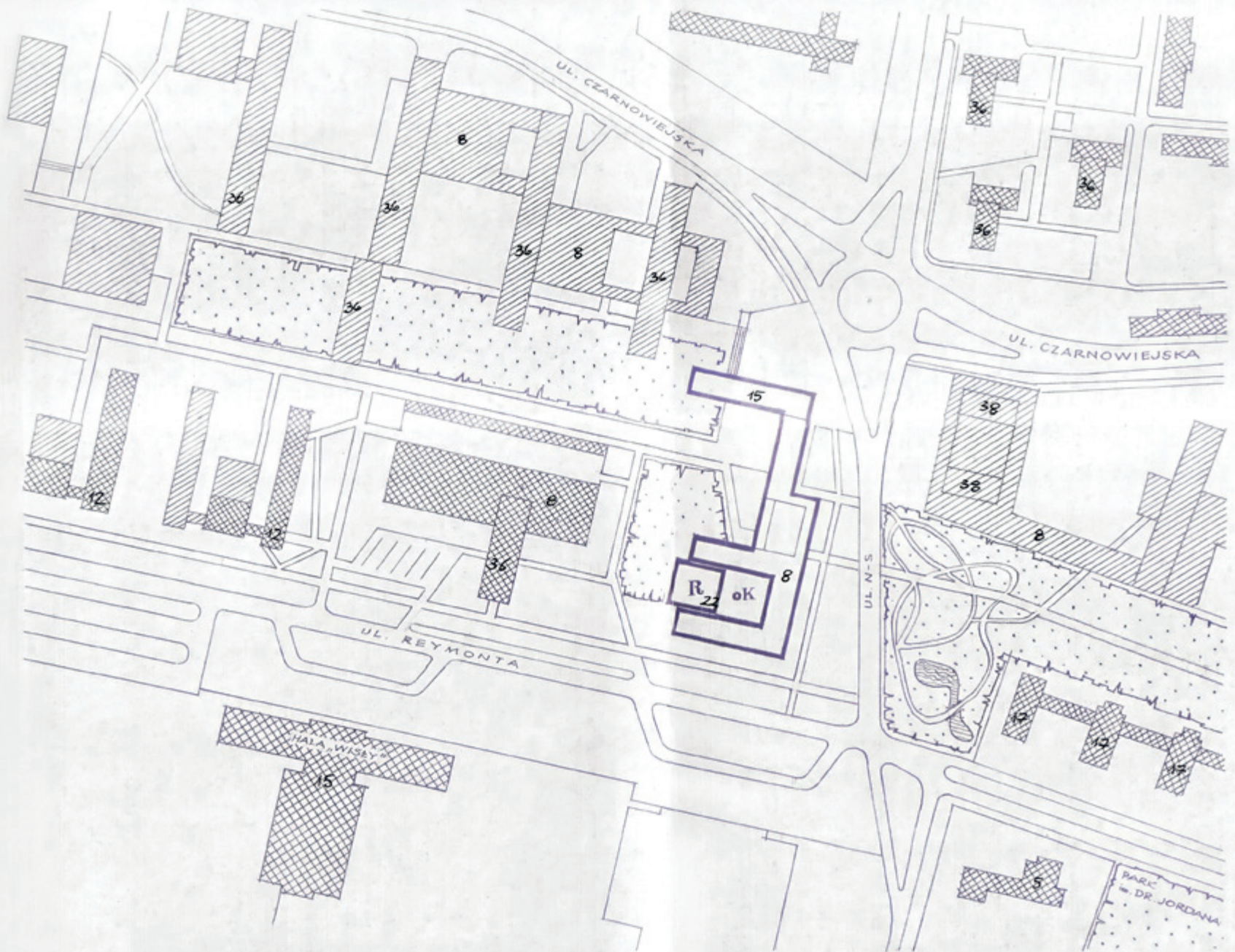

Fig. IV.16. Plan zagospodarowania terenów przyległych do ulicy Miechowskiej z zaznaczonym położeniem projektowanego uczelnianego reaktora jądrowego (litera „R”) (Eryk Moj, Jan Gottwald, 1967 r.)

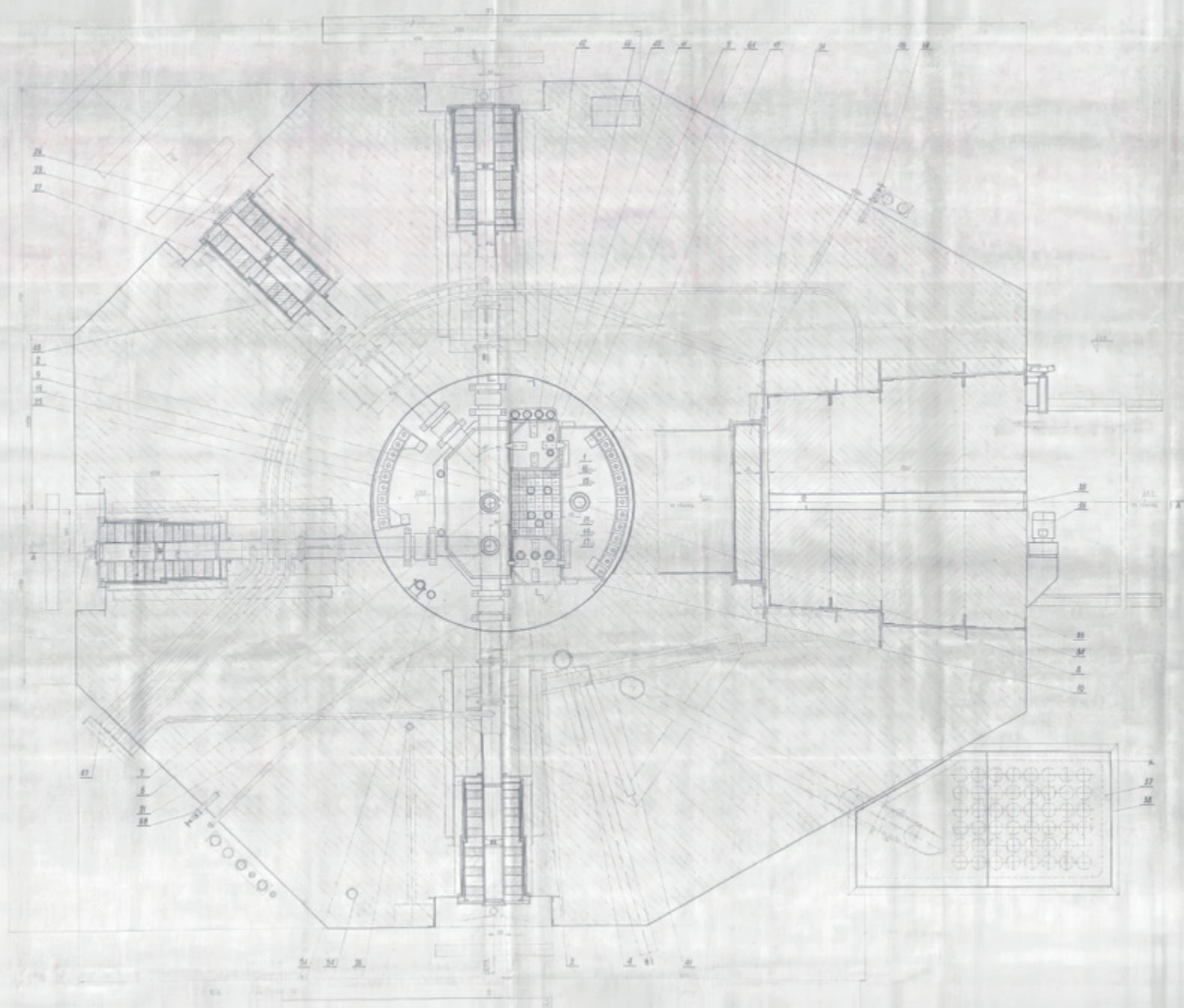

Fig. IV.19. Projekt reaktora dla AGH – przekrój poziomy (M. Komuda z zespołem, 1970 r.)